

¹⁰ Cmentarzysko znajduje się w północno-wschodniej części wsi.

¹¹ Zoja Pivovarova — K problematike mohyl v lužickej kulture na Slovensku. Slovenska Archeologia. T. XIII z. 1, Bratislava 1965, s. 117, rys. 3 oraz s. 157, fot. 2.

¹² Op. cit. s. 123.

¹³ W celu uzyskania ściślejszych informacji na temat charakteru i rodzaju pochówków, stosowanych w grupie tarnobrzeskiej kultury lużyckiej (mam na myśli materiały nie publikowane) przeprowadziłem w dniu 27 października 1965 rozmowę z K. Moskwą, w świetle której wynika, że badacz ten, nie natrafił w ostatnich badaniach na podobny rodzaj cmentarzyska. Za przekazane mi informacje składam mgr K. Moskwie serdeczne podziękowanie.

Anna Szalapatá

Badania archeologiczne w Świerchowej, pow. Jasło

STANOWISKO 1 — OSADA z IV—V W.N.E.

Badania zwiadowcze przeprowadzono tu w 1963 r.¹ Stwierdzono wówczas w dwu wykopach kontrolnych osiem skupisk polepy, przepalonych kamieni, węgli drzewnych, fragmentów ceramiki przeważnie naczyń zasobowych, datowanych na innych terenach na IV i V wiek n.e.

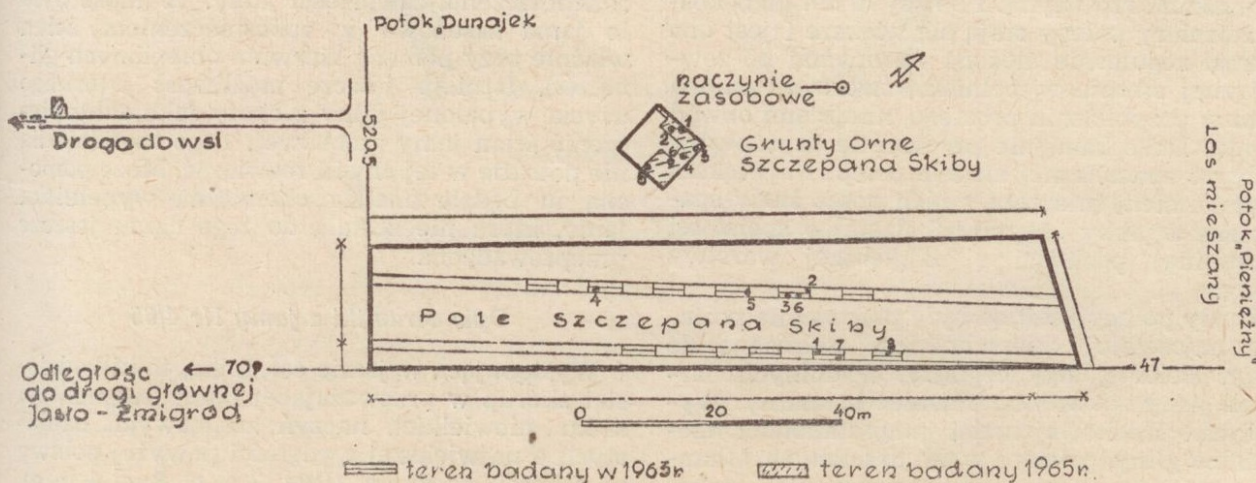
W roku bieżącym postanowiono kontynuować badania, eksplorując teren stanowiska systematycznie. W tym celu wytyczono siatkę arów w odległości 14,40 m na północny-zachód od badanego w 1963 r. odcinka (Ryc. 1). Badany obecnie jak i poprzednio obszar jest nieruchomością orną, będącą własnością ob. Szczepana Skiby ze Świerchowej, a nazwany przez ludność miejscową „Wysłanką”². W pobliżu znajduje się jar, w którym zaczyna swój bieg potoczek bez nazwy, wpadający do Dunajka zwanego potocznie Krzepopą. Wokół jaru krążą legendy o zapadniętym kościele, a w miejscu tym, obecnie silnie zarośniętym krzewami położony jest duży rozmiarów kopiec. Istnieją również przekazywane z pokolenia na pokolenie informacje o drodze, która niegdyś przez teren ten prowadziła.

Stanowisko Nr 1 jest obiektem nietypowym i przedstawiającym duże trudności w badaniach. Położone na wzgórzu, nie zachowało warstwy kulturowej, która najpewniej została zmyta, nie

ma tu typowych dla osady jam mieszkalnych, a na powierzchni, w warstwie ziemi ornej i pod nią, rozrzucone są grudy polepy i fragmenty naczyń glinianych.

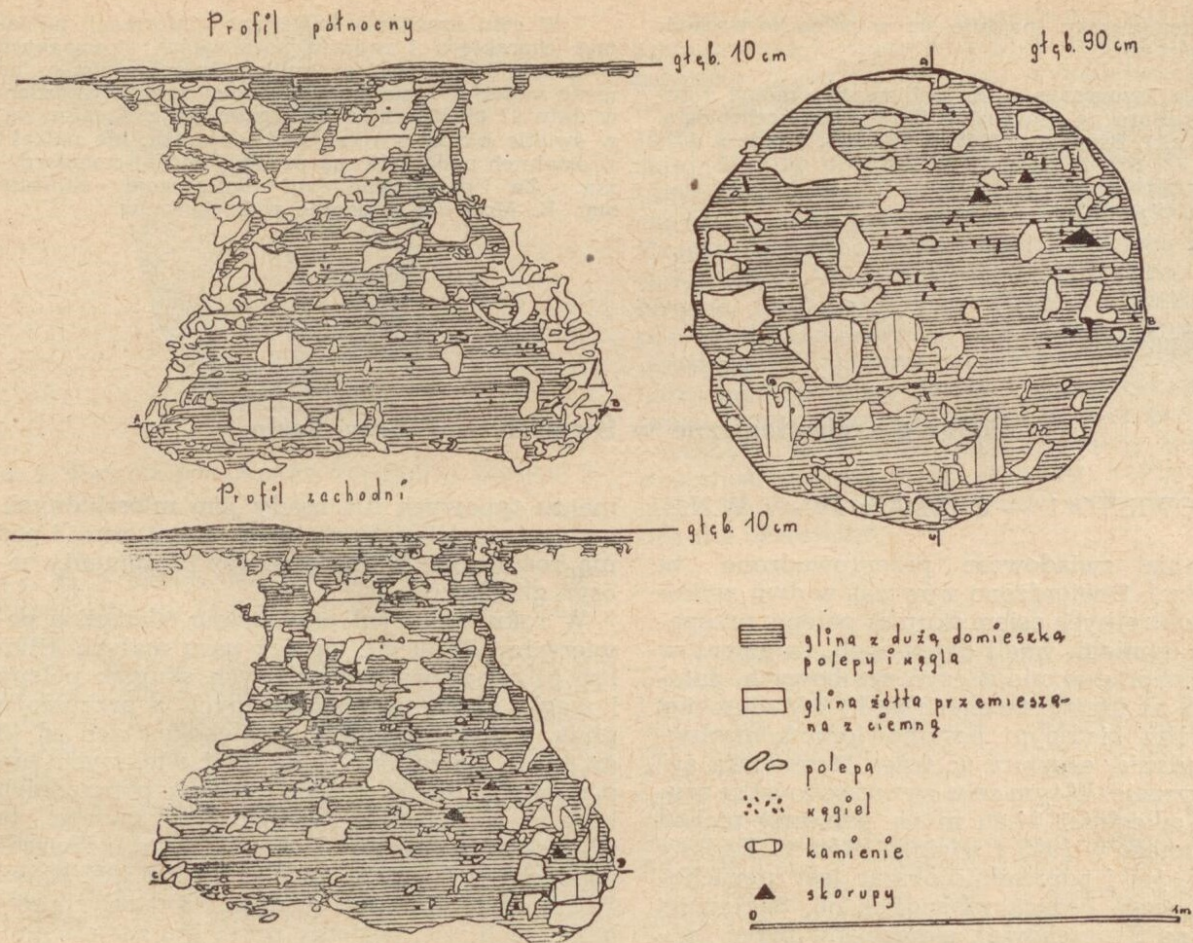
W roku bieżącym przebadano odcinek o powierzchni 52,50 m². Oprócz paru małych kilku lub kilkunastocentymetrowych skupisk polepy i węgla drzewnego zmieszanych z przepaloną gliną, a występujących na głębokościach od 40 do 60 cm, natrafiono tu na sześć większych jam podobnych do odkrytych podczas poprzednich badań³. Największe i najbardziej zwarte, to skupisko Nr 4/65 (Ar I, ćw. B, dz. d.). Zarysowało się w kształcie owalu już na głębokości 10 cm od powierzchni gruntu. Na dalszych głębokościach rzut poziomy przybiera kształt prawie regularnego koła, biegnie w dół początkowo cylindrycznie, by od 40 cm stopniowo się poszerzać, osiągając największą szerokość (1,10 m) na głębokości 90 cm. Dno jamy (w partii zewnętrznej położone niżej w porównaniu z partią środkową) sięga do głębokości 1,08 m. Przekrój w przybliżeniu gruszkowaty. Jama najwidoczniej została wkopana w gliniasty calec (Ryc. 2).

Do głębokości 50 cm wypełnisko jamy stanowiły grudki polepy nieregularnych kształtów, wraz z drobnymi kamieniami, węgielkami drzewnymi i fragmentami ceramicznymi z kilku naczyń zasobowych i kuchennych. Od głębokości 50—70 cm przeważają średniej wielkości po-

Ryc. 1. Świerchowa, pow. Jasło, stan. nr 1. Plan sytuacyjny wykopów. (Punkty oznaczone cyframi przedstawiają odkryte jamy).

Rys. I. Sitko

Ryc. 2. Świerchowa, pow. Jasło, stan. nr 1. Plan i profile jamy nr 4/65.

Rys. I. Sitko

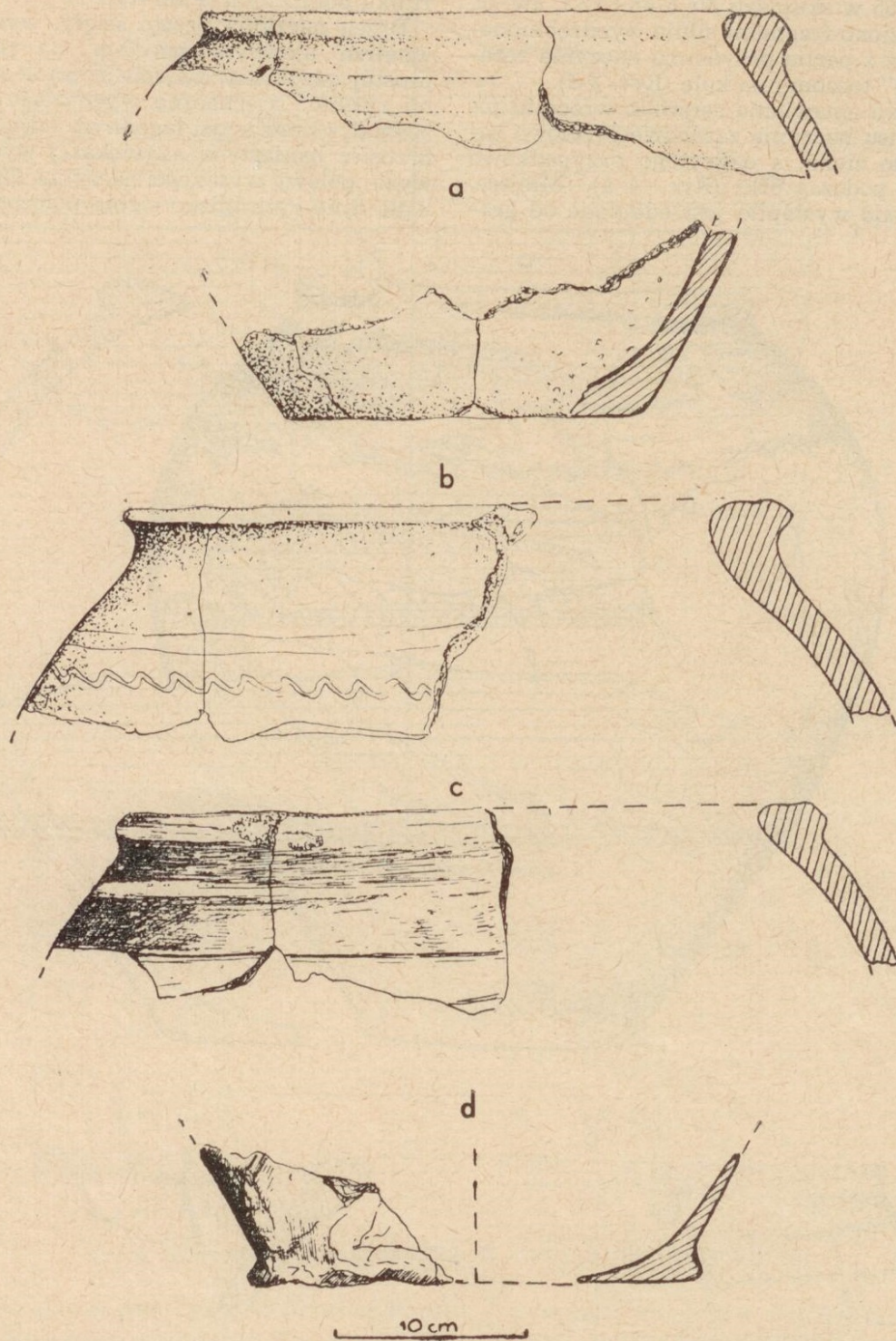
lepy charakteryzujące się kształtem niemal regularnych podłużnych brył o przekroju poprzecznym trójkąta ostrokątnego o zaokrąglonych wierzchołkach i wklęsłych bokach. Dwa boki noszą ślady odcisków bierwion drewnianych, trzeci bok stanowiący podstawę trójkąta posiada podłużne ślady obmazywania palcami. Ta forma polepy przeważa. Sporadycznie trafiają się także formy o soczewkowatym przekroju poprzecznym. Na wyżej wymienionym poziomie, polepy te zwalone są luźno na całej płaszczyźnie jamy, zmieszane z przepalonymi otoczkami rzecznyymi. Poniżej 70 cm głębokości rozmiary polepy stają się większe i jest ona niemal regularnie ułożona warstwami po zewnętrznej stronie wypełniska, tworząc ramiona kąta w przybliżeniu prostego, miejscami obwód owalu. Duże kamienie przeważnie usytuowane były po zewnętrznej stronie polep. Największa ilość kamieni (niektóre z nich noszą ślady spalenizny i jakby „zaprawy” ilastej o spoistości plasteliny) pochodzi z najgłębszej warstwy jamy.

Bryły polepy ułożone były przeważnie poziomo, najczęściej „wierzchołkiem” zwrócone do góry. Kolor polepy ceglasty, w dolnych partiach jamy zauważono również brunatny. Wypełnisko środkowej części jamy stanowiła mieszanina gliny, polepy i węgli drzewnych. Ułamki ceramiki występowały na wszystkich głębokościach, przeważnie jednak w środku wypełniska.

Najprostszym byłoby mniemanie, że obiekt ten jest jamą odpadkową, do której wrzucono relikty spalonej chaty drewnianej oblepionej gliną, po której zostały typowe dla budownictwa drewnianego polepy z odciskiem bierwion drewnianych. Brak śladów wypalenia ścian jamy, która jest wkopana w całość, brak wyraźnego paleniska i wylotów umożliwiających cyrkulację powietrza koniecznych w obiekcie przemysłowym, przemawia za wyżej wymienionym przypuszczeniem. Jednakże zastanawia fakt jakgdyby celowego, a nie przypadkowego rozmieszczenia zawartości jamy. A może była to jama zasobowa z zabezpieczeniem ścian właśnie przy pomocy bierwion oblepionych gliną (?). Istnieje jeszcze możliwość wtórnego użycia wypalanej gliny z chaty jako zabezpieczenie ścian jamy zasobowej. Tego zagadnienia nie potrafię w tej chwili rozwiązać. Może pomocną tu będzie analiza chemiczna wypełniska jamy, która nie została do tego czasu jeszcze przeprowadzona.

Opis ceramiki z jamy Nr 4/65

Występująca w jamie ceramika, to kilkadziesiąt skorup w przeważającej ilości fragmentów kilku niewielkich naczyń zasobowych baniastych o największej wydatości powyżej połowy wysokości naczynia (Ryc. 3 a, c, Ryc. 4 b, e). Fragmenty górnych części brzuśca zakończone są szerokim poziomym brzegiem z wysuniętym

Ryc. 3. Świerchowa, pow. Jasło, stan. nr 1. Fragmenty naczyń glinianych: a, c — jama nr 4/65; b — wykop sondażowy (pole J. Marszałka); d — jama nr 5/65. Rys. B. Sierżęga

na zewnątrz rodzajem grubego żeberka, które lekkim łukowatym wcięciem wrasta w brzusiec ozdobiony w górnej partii naczynia w regularnych odstępach słabymi liniami rytymi biegnącymi horyzontalnie. Dna tych naczyń są stosunkowo małe, zupełnie płaskie. Surowiec, z którego zostały wykonane to glina z domieszką gruboziarnistego tłucznia. Powierzchnia ich jest chropowata koloru szarego, z widocznymi śladami powleczenia rzadką gliną. Naczynia zostały wykonane ręcznie, a tylko jedno z nich

(Ryc. 3 c) nosi ślady toczenia na kole garncarskim i posiada wygładzoną zewnątrz powierzchnię.

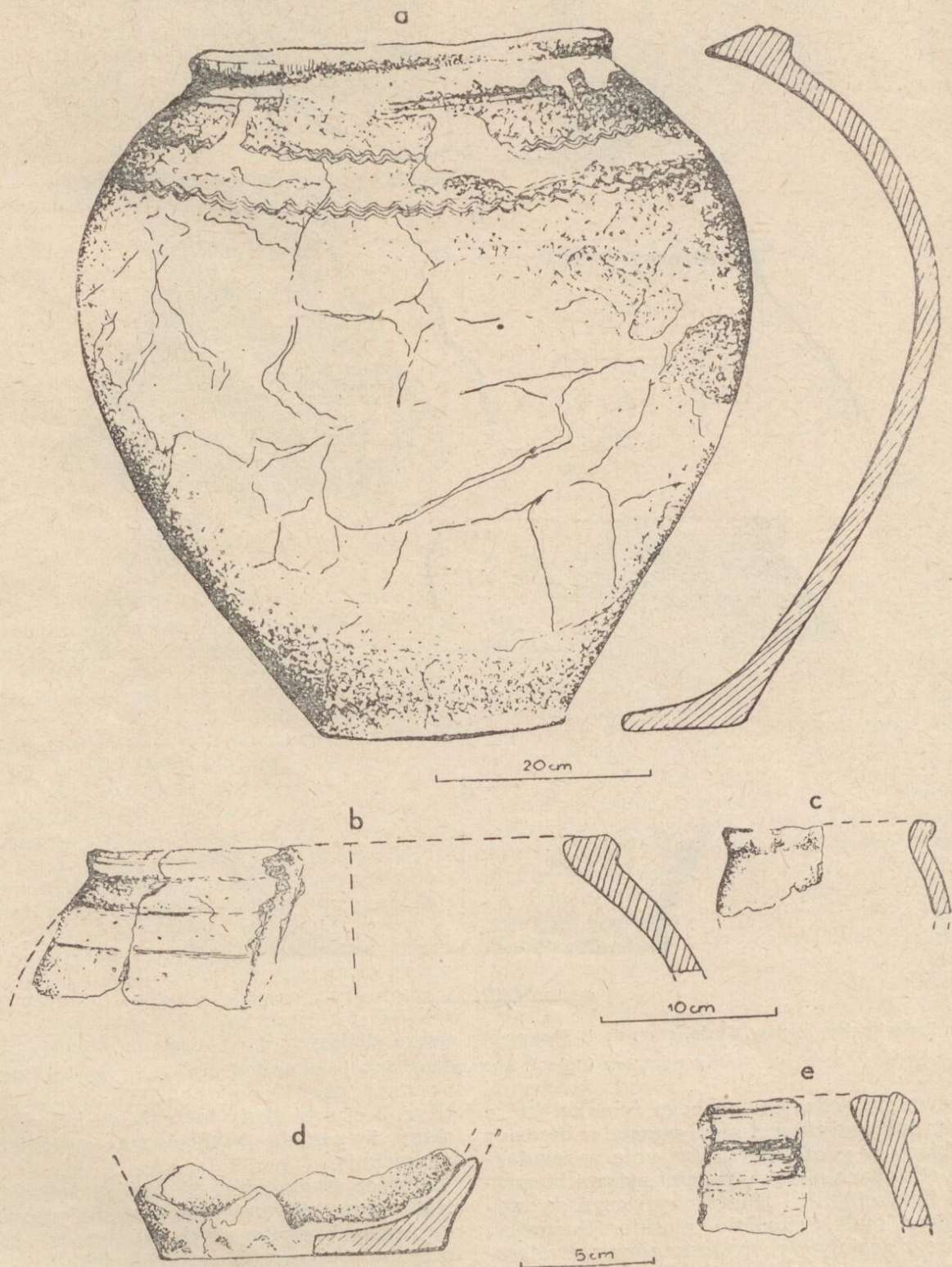
Oprócz fragmentów naczyń zasobowych natrafiono na kilkanaście skorup małych naczyń kuchennych wykonanych z surowca jak poprzednio opisane, ze zgrubiałą lekko wychyloną na zewnątrz krawędzią, przechodzącą niewielkim wgłębieniem w brzusiec (Ryc. 4 c). Kolor szary, miejscami ceglasty. Wypała wszystkich naczyń dobry.

Należy dodać, że w niedalekim sąsiedztwie jamy Nr 4/65 w skupisku Nr 5/65 (Ar I, ćw. D, dz. c) znaleziono fragment silnie wyodrębnionego dna wraz z partią przydenną naczyńia ceramiki „siwej” toczonej na kole (Ryc. 3 d).

Przy okazji omawiania ceramiki wróć tu jeszcze do opisu naczyńia zasobowego celowo zakopanego do ziemi, a odkrytego przypadkowo w 1964 r.⁴ podczas orki (Ryc. 4 a). Miejsce, w którym ono wystąpiło jest oddalone od gra-

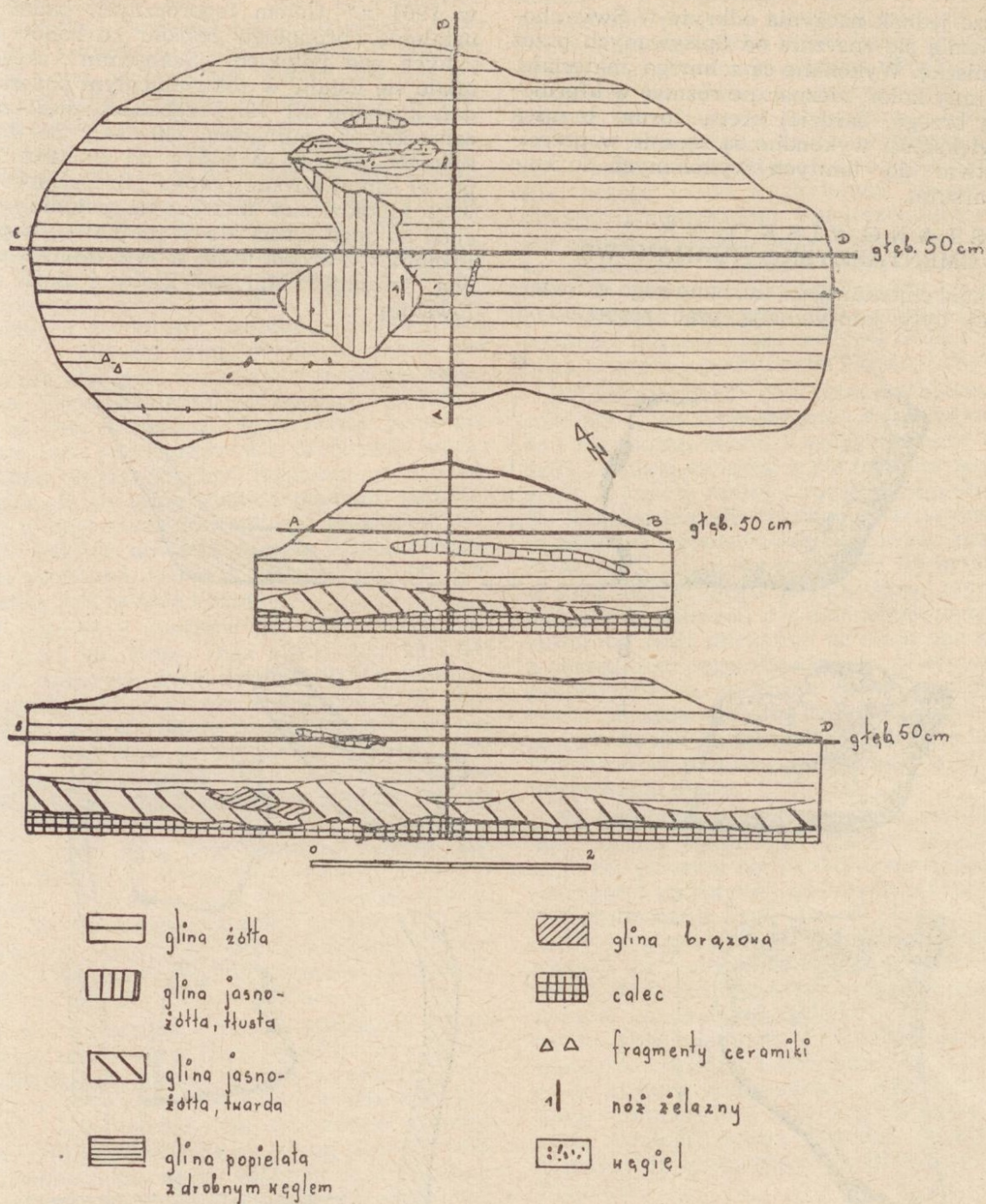
nic eksplorowanego obecnie ara I o 13 m w kierunku północnym (Plan Ryc. 1).

Brzeg naczyńia prosto ścięty, wychylony do wnętrza ukośnym ścięciem, na płaszczyźnie prostej ozdobiony dwiema równoległymi liniami rytymi. Nieznaczne wychylenie brzegu na zewnątrz przechodzi łagodnym łukiem w krępy brzusiec baniasty o największej wydętości powyżej połowy wysokości naczyńia. Dwie równoległe linie ryte blisko siebie położone obiegają

Ryc. 4. Świerchowa, pow. Jasło, stan. nr 1. Ceramika: a — naczyńie zasobowe (pole S. Skiby); b—e — fragmenty ceramiki z jamy nr 4/65.

Rys. B. Sierżęga

Ryc. 5. Swierchowa, pow. Jasło, stan. 2. Plan i profile kurhanu nr 42.

Rys. I. Sitko

naczynie w górnej partii ramion brzuśca. Poniżej, nad największą wydętością brzuśca występują dwie strefy ornamentu falistego, wykonane czterozębny narzędziem grzebykowatym. Wyżej położony motyw ma kształt regularnej fali, dolny motyw zdobniczy wykonany został z elementów zazębiających się łuków. Dno w stosunku do całości naczynia posiada małą średnicę i jest płaskie. Naczynie wykonano ręcznie z gliny o dużej domieszce gruboziarnistego tłucznia. Powierzchnia silnie chropowata barwy jasno-ceglastej. Wypał dobry. Wymiary: wysokość 64,3 cm, średnica zewnętrzna wylewu 40,3 cm, szerokość brzegu 5,4 cm, największa wydętość brzuśca 62,7 cm, średnica dna 26,2 cm.

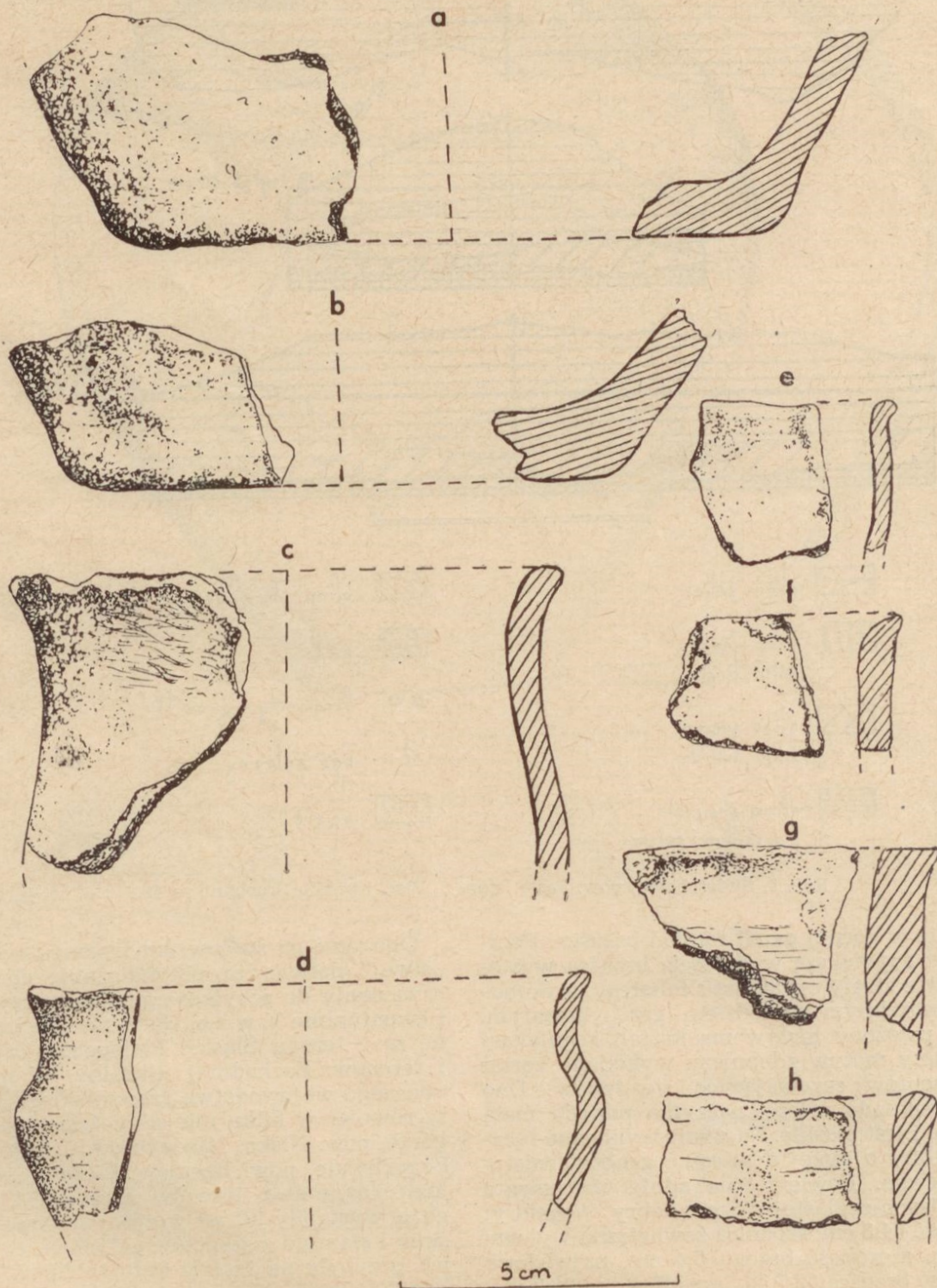
Obecność na stanowisku fragmentu ceramiki „siwej” potwierdza przynależność chronologiczną osady do schyłkowego okresu rzymskiego i ewentualnie V w.n.e. Naczynia zasobowe znane są z terenu Śląska, Małopolski Zachodniej i terenów Zachodniej Ukrainy. W granicach obecnego województwa rzeszowskiego wystąpiły również w kilku miejscowościach: w Tarnogórze, pow. Nisko, Międzybrodziu, pow. Sanok, Boguchwale, pow. Rzeszów. Wcześniejsze analogie znane są z terenów Rumunii i Węgier, gdzie wystąpiły już we wczesnym okresie rzymskim i stamtąd z zespołów getyckich znajomość ich przybyła na tereny kultury lipickiej, skąd oddziaływania sięgały na zachód do terenów dzisiejszej Małopolski Wschodniej⁵.

Nasze jednak naczynia odkryte w Świerchowej różnią się znacznie od opisywanych przez M. Śmiszkę. Wykonane są z innego materiału, mają inny kolor, nieznaczne różnice w uformowaniu brzegu, bardziej krępą formę brzuśca i w większości wykonane są ręcznie w przeciwieństwie do tamtych wykonanych na kole garncarskim.

STANOWISKO NR 2 —
CMENTARZYSKO KURHANOWE

Badania cmentarzyska kurhanowego w Świerchowej były kontynuacją prac rozpoczętych

w 1964 r.⁶ Celem tegorocznych badań było ustalenie chronologii zespołu kurhanów położonych nad potokiem „Szabatnim”, czego nie udało się ustalić w roku ubiegłym podczas badań kurhanu Nr 70. Przebadano pięć kopców oznaczonych numerami 40—44⁷, położonych kilkaset metrów na północ od kurhanu Nr 70 po tej samej stronie potoku „Szabatniego” (lewej) kilkadziesiąt metrów na południowy-zachód od jego ujścia do Dunajka — dopływu Promnicy. Parcele leśne w tym miejscu stanowią własność Mariana Zięby i Zofii Pawłowskiej.

Ryc. 6. Świerchowa, pow. Jasło, stan. nr 2. Fragmenty naczyń glinianych: a—d — kurhan nr 42; h — kurhan nr 41.
Rys. B. Sierżęga

Rozmieszczenie kopców jest nieregularne, w odległości kilkunastu i kilkudziesięciu metrów. Ich kształty w rzucie poziomym przypominają owal, tylko jeden kopiec (Nr 44) był w przybliżeniu okrągły. Największy z przebadanych obiektów (Nr 43) posiadał wymiary: dł. 6,60 m, szer. 4,60 m, wys. 0,60 m. Najmniejszy (Nr 44): dł. 3,05 m, szer. 3,00 m, wys. 0,45 m.

Wszystkie miały podobny układ warstw. W górnej partii biegła pod darnią kilkucentymetrowa warstewka próchnicy leśnej, pod nią leżał nasyp z żółtej gliny wydobytej z miejsca położonego u podnóża kopca, we wszystkich wypadkach ze strony południowo-zachodniej. Miejsce, z którego brano ziemię na nasyp jest wyraźnie widoczne w kształcie owalnego wgłębienia. Nasyp w niektórych kopcach był jednolity, w innych widoczne były plamy jasno-popielate lub jasno-brązowe z drobnymi kawałkami węgla. Między nasypem, a calcem znajdowała się glina tłusta z plamami popielatymi w ceglanych obwódkach, wyglądem zupełnie podobna do calca, różnica jednak polegała na spoistości. Calcec w odróżnieniu od w/w warstwy jest twardy i kruchy.

W żadnym z nasypów nie stwierdzono śladów kości ani stosu. Dwa z nich (Nr 40 i 44) oprócz drobnych węgli drzewnych nie zawierały żadnego materiału archeologicznego. W kopcu Nr 43 odkryto cztery fragmenty różnych naczyń, w tym dwa przywylewowe ze śladami wtórnego przepalenia (Ryc. 7 i, j), w kopcu Nr 41 kilkadziesiąt fragmentów różnych naczyń (Ryc. 6 h, 7 h).

Uderzająco dużą ilość ułamków naczyń (kilkaset) znaleziono w nasypie kopca Nr 42 o wymiarach: dł. 5,40 m, szer. 3,20 m, wys. 0,56 m (Ryc. 5). Skorupy wystąpiły na różnych głębokościach, największe jednak nasilenie ich występowania zaznacza się w warstwie o głębokości 80—90 cm, (Ryc. 6 a — g, 7 a — g).

W pobliżu środka kopca na głębokości 53 cm odkryto nóż żelazny (Ryc. 8) silnie skorodowany, długi, zakończony okrągłą w przekroju tulejką, w której tkwiła rękojeść kościana. Kilkanaście centymetrów niżej znaleziono retuszowany odłupek krzemienisty z korą (Ryc. 9) koloru ciemno-popielatego, zdaniem J. K. Kozłowskiego należącego do kultury ceramiki sznurowej.

W tym też nasypie dało się zauważyć większe zróżnicowanie koloru ziemi. W pobliżu środka w cz. II na głębokości 40—50 cm, wystąpiła wąska smuga popiołu. Na głębokości 50 cm, zaznacza się plama jaśniejszej gliny, a obok popielaty nieregularny pas (być może popiołu) z zawartością drobnych węgli drzewnych. Skupisko plam jasno-brązowych obok gliny koloru jasno-beżowego z ceglastymi „zaciekami” zaobserwowano od głębokości 80—118 cm, na powierzchni dł. 1,10 m, szer. 0,57 m w częściach III i IV.

Ceramika ma prawie jednolity charakter. Naczynia lepienie były ręcznie z gliny z domieszką piasku, tłuczonej ceramiki i drobnego tłuczni. Wypał słaby. Powierzchnia przeważnie zewnątrz chropowata koloru ceglatego, wewnątrz w większości naczyń gładzona koloru bru-

natnego. Występowanie małych fragmentów naczyń nie pozwala na określenie ich formy. Przeważają naczynia o krawędziach zgrubiałych prosto ściętych, dnach płaskich. Wystąpił jeden fragment naczynia z cylindryczną szyjką (Ryc. 6 c) o krawędzi zaokrąglonej, lekko wychylonej na zewnątrz. Jedna ze skorup stanowi część małej czarki (Ryc. 6 d) o esowatym profilu, brzegu lekko wychylonym na zewnątrz, krawędzi zaokrąglonej. Powierzchnia po obydwu stronach gładka, barwy brunatnej. Ponadto znaleziono fragment ucha taśmowatego (Ryc. 7) oraz ułamek części brzuśca z wyraźnie zaznaczonym guzkiem. Tylko jeden fragment ceramiki posiada część motywu ornamentacyjnego w postaci podłużnych żłobków (Ryc. 7 h).

Bardzo nietypowy charakter ma budowa kopców jak i ich wyposażenie. Na podstawie badań nie można nawet z całą pewnością stwierdzić, że mają związek z obrządkiem pogrzebowym, a jeszcze mniej o rodzaju tego obrządku. Na kilkaset kopców rozrzuconych na przestrzeni ponad 1 kilometra kwadratowego przebadano sześć. Z tej liczby jeden (Nr 70) przebadany w 1964 roku zawierał szczątki stosu, wyniki badań pięciu dalszych nie dały oczekiwanych rezultatów. Jeśli założymy, że mają one związek z obrządkiem pogrzebowym, to należy wysunąć przypuszczenie, że kopce usypywano symbolicznie. Obrzędy rytualne ciałopalenia dokonywane były w innym miejscu. Potłuczone naczynia wrzucano w niektórych wypadkach w trakcie usypywania kopca.

Na podstawie dotychczasowych wyników badań, ocena zawartości materiału ceramicznego nie pozwala na dokładne określenie przynależności kulturowej badanych obiektów. Według informacji Prof. Dr R. Jamki niektóre cechy występującej tu ceramiki można przyrównać do materiałów odkrytych przez Niego i Prof. Dr T. Sulimirskiego w okresie międzywojennym na cmentarzysku kurhanowym w Rakowej, pow. Sambor. Przynależność tamtego stanowiska zaliczona była przez T. Sulimirskiego do kultury komarowskiej współczesnej kulturze trzcinieckiej i lużyckiej na naszych terenach. Analogii można również dopatrzeć się w materiale ceramicznym z Bukówny, d. pow. Tłumacz⁸.

Chronologia kultury komarowskiej jest kwestią sporną. Według T. Sulimirskiego trwała ona od 1500—500 p.n.e. Według innych badaczy⁹ nie była tak długotrwałą i rozwijała się na przestrzeni II i III okresu epoki brązu. W odniesieniu do Świerchowej sprawa jest jeszcze bardziej skomplikowana przez wystąpienie obok narzędzia krzemienistego (używanego jeszcze w początkowych okresach epoki brązu), również narzędzia żelaznego, przesuwającego dolną granicę chronologiczną powyżej VII wieku p.n.e. Sprawa cmentarzyska w Świerchowej jest nadal otwarta i wymaga dalszych badań.

Badaniami na obydwu stanowiskach kierowała autorka niniejszego sprawozdania przy współpracy mgr Izabeli Sitko i Janusza Barłowskiego studenta IV roku Historii WSP w Krakowie. Fundusze zapewnił Konserwator

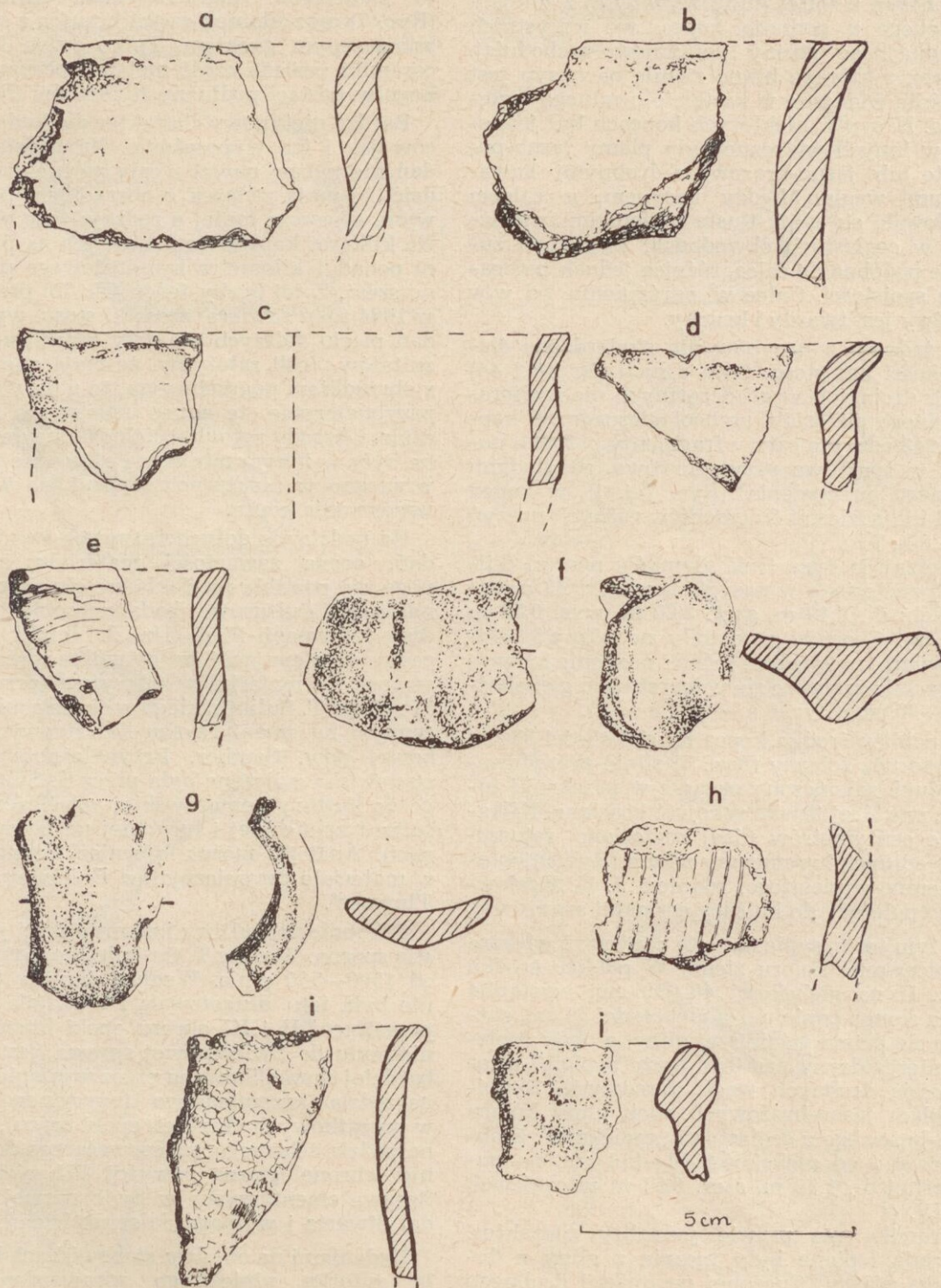
Zabytków Archeologicznych Województwa Rzeszowskiego. Prace prowadzono w okresie od 10 sierpnia do 8 października 1965 roku. Ekspozyty i dokumentacja z badań znajdują się w zbiorach Muzeum w Rzeszowie.

Badania powierzchniowe, nowe stanowiska archeologiczne

Podczas trwania akcji wykopaliskowej zebrano informacje, materiały oraz przeprowa-

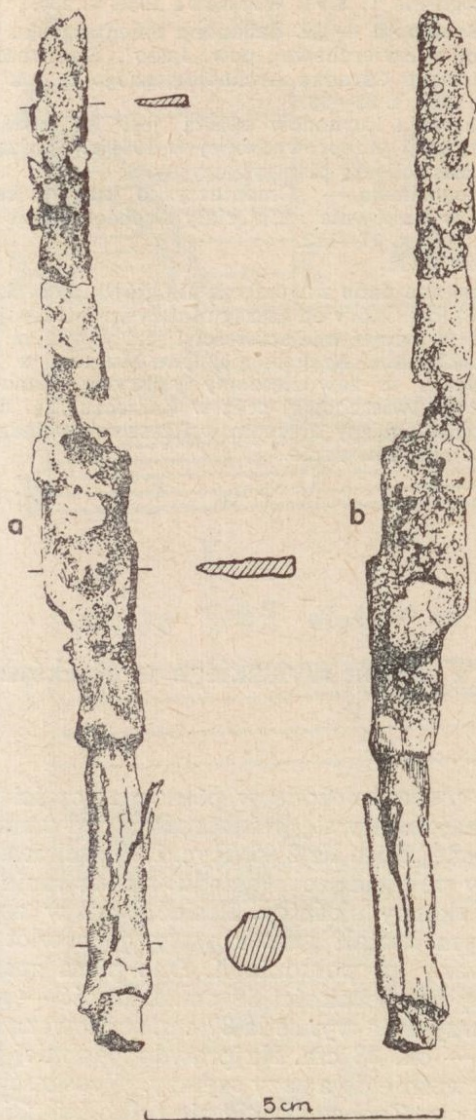
dzono badania powierzchniowe na terenie wsi Świerchowa i sąsiadującym z nią od północy terenem należącym do Zarzecza¹⁰. W wyniku tego uzyskano kilka nowych stanowisk archeologicznych:

* 1. Świerchowa — pole Apolonii Musiał — w południowej części wsi, ok. 200 m na prawo od drogi do Osieka — 2 fragmenty naczyń: a) część wylewu i szyjki naczynia ceramiki „siwej” zdobiona kilkoma liniami poziomymi

Ryc. 7. Świerchowa, pow. Jasło, stan nr 2. Fragmenty naczyń glinianych: a—g — kurhan nr 42; h — kurhan nr 41; i—j — kurhan nr 43.

Rys. B. Sierżęga

Ryc. 8. Świerchowa, pow. Jasło, stan. nr 2. Nóż żelazny z kurhanu nr 42.

Rys. B. Sierzęga

żłobków i linią falistą; b) fragment uchwytu czerpaka glinianego.

2. Świerchowa — pole Marii Musiał — około 200 m, na zachód od mostu na Promnicy położonego w centrum wsi — kilka fragmentów naczyń zasobowych i cienkościennych, w tym jeden fragment dna i partii przydennej naczynia zasobowego barwy szarej toczonego na kole garncarskim.

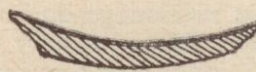
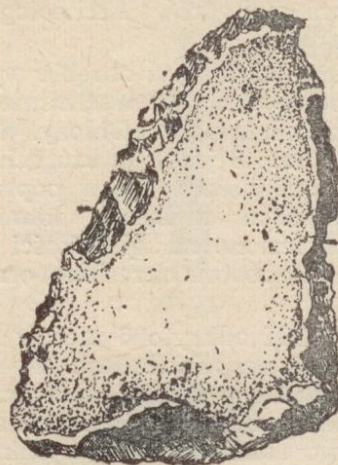
3. Świerchowa „Wysłanka” — pole Antoniego Masteja z Zarzecza — ok. 200 m, na południowy-wschód od stanowiska Nr 1 — fragment prosto ściętego wychylonego dwustronnie wylewu małego naczynia obtaczanego na kole garncarskim.

4. Świerchowa — pole Anny Bar i sąsiadujące z nim pole Stefana Zięby — zw. „Pod lasem” lub „Wysłanka” — kilkaset metrów na północ od stanowiska Nr 1 w pobliżu potoku Dunajek. Uczeń miejscowej szkoły Piotr Musiał poinformował o wyorywaniu na tych polach dużej ilości ceramiki zbliżonej wyglądem do ceramiki odkrytej na stanowisku Nr 1.

5. Świerchowa „Na skale” — teren stanowiący własność Jana Marszałka — wysoka ściana skalna po prawej stronie koryta Wisłoki, na północ od zbudowań wsi — jeden duży kopiec (kurhan?) i prawdopodobnie dwa mniejsze gęsto zarośnięte krzewami.

6. Świerchowa — pole gminne użytkowane przez Jana Marszałka — „Wysłanka” — przy drodze polnej prowadzącej ze wsi do lasu obok stanowiska Nr 1 (49 m od granicy pola Sz. Ski-by w kierunku południowo-zachodnim). Podczas orki natrafiono tu na fragmenty naczynia zasobowego. Korzystając z okazji prowadzenia badań wykopaliskowych w pobliżu, na stanowisku Nr 1, wykonano tu wykop sondażowy, w rezultacie czego uzyskano na głęb. 0—40 cm, kilkadziesiąt fragmentów jednego naczynia zasobowego (Ryc. 3 b), jeden fragment szyjki cylindrycznej z horyzontalnie biegnącym żeberkiem z innego naczynia (cienkościennego), kilka kawałków polepy i 2 fragmenty bliżej nieokreślonych przedmiotów żelaznych.

Naczynie we fragmentach tu wydobyte zbliżone wyglądem do odkrytego w ub. roku w całości naczynia zasobowego. Podobny jest tu wypał, domieszka schudzająca, kolor (nieco intensywniejszy ceglasty). Różnica polega na uformowaniu brzegu i odmiennej ornamentyce. Szeroki otwór naczynia ogranicza lekko wypukła wywnięta na zewnątrz krawędź, oddzielona od strony wewnętrznej naczynia linią rytą i ozdobiona na powierzchni szerszą wyraźną linią rytą oraz niezbyt wyraźnie zamarkowanym żłobkiem na zewnętrznym wywnięciu brzegu. Głębokie wcięcie pod brzegiem łagodnie przechodzi w brzusec ozdobiony w górnej partii ornamentem trzech linii rytých, z których dwie dolne ograniczają powierzchnię wypełnioną dwukrotnie powtórzonym motywem fali wyko-

5 cm

Ryc. 9. Świerchowa, pow. Jasło, stan. nr 2. Narzędzie krzemienne z kurhanu nr 42.

Rys. B. Sierzęga

nanym narzędziem grzebykowanym. Naczynie wykonane ręcznie. Szerokość brzegu: 4,4 cm, zewn. szerokość obwodu wylewu: 32 cm.

PRZYPISY

¹ A. Szałapata — „Badania zwiadowcze w Świerchowej, pow. Jasło”, Sprawozdanie Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1963, Rzeszów 1963, s. 34—36.

² Dokładna lokalizacja stanowiska tamże.

³ tamże.

⁴ A. Szałapata — „Z badań na cmentarzysku kurhanowym w Świerchowej, pow. Jasło”, Sprawozdanie Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1964, Rzeszów 1964, s. 32—33. Sygnalizowano tu odkrycie naczyń. Po zrekonstruowaniu okazało się, że nie wszystkie opisane dane były ścisłe.

⁵ M. Śmiszko — „Duże naczynia baniaste okresu

rzymskiego w Małopolsce Wschodniej”, Wiadomości Archeologiczne T. XVI, Warszawa 1939, s. 230.

⁶ A. Szałapata — „Z badań na cmentarzysku kurhanowym w Świerchowej, pow. Jasło”, Sprawozdanie Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1964, Rzeszów 1964, s. 32—33.

⁷ Numeracja kurhanów oparta jest na wynikach inwentaryzacji przeprowadzonej w 1964 r. Sporządzono wówczas roboczy plan sytuacyjny.

⁸ R. Rogozińska — „Cmentarzysko kultury komarówskiej w Bukównie”, Materiały Archeologiczne T. I, Kraków 1959, s. 97—113.

⁹ tamże s. 111.

¹⁰ Uzyskane dane zawdzięcza się głównie ob. Szczepanowi Skibie, który od szeregu lat żywo interesuje się przeszłością swojej miejscowości i jest w stałym kontakcie z Działem Archeologicznym Muzeum w Rzeszowie. Jemu to zawdzięczamy odkrycie stanowisk Nr 1 i 2 w Świerchowej oraz w Zarzeczcu. Tą drogą Dział Archeologiczny Muzeum w Rzeszowie składa Mu serdeczne podziękowanie.

Jerzy Kolendo

Wyniki prac wykopaliskowych na terenie osady z okresu rzymskiego w Maćkówce, pow. Przeworsk

Prace wykopaliskowe w Maćkówce, pow. Przeworsk, będące kontynuacją badań z lat poprzednich, prowadzono od 19 lipca do 7 sierpnia. Były one finansowane przez Konserwatora Zabytków Archeologicznych Woj. Rzeszowskiego. Pracami rozpoczętymi przez dr J. Wielowiejskiego kierowali dr J. Kolendo i mgr Z. Kapera. Dokumentację rysunkową wykonywali W. Kapera, student WSR w Krakowie oraz W. Benbenek. Przebadano przestrzeń 1,25 ara. Dokumentacja i materiały zostały złożone u Konserwatora Zabytków Archeologicznych Woj. Rzeszowskiego.

Kontynuowano badania w obrębie wykopów XIX i XXII położonych we wschodniej części osady przy zabudowaniach J. Obłozy. W wykopie XIX przebadano 3 jamy (z których 2 były eksplorowane częściowo w roku poprzednim) oraz dwa paleniska wyłożone kamieniami. W jamie 59 znaleziono na głębokości 75 cm skorupki jajka (nie zostało określone) oraz 2 dna naczyń.

W wykopie XXII odkryto 6 pieców zgrupowanych w dwóch zespołach (Ryc. 1—4). Dwa z nich zachowały się w całości, dwa były częściowo zniszczone już w storożytności, dwa zaś uległy częściowo uszkodzeniu w wyniku obsunięcia się skarpy piśnicy.

Posiadały one szereg cech wspólnych. Były to piece kopulaste, które w rzucie poziomym miały kształt owalu zbliżonego do koła lub też kształt gruszkowaty. Piece zostały wkopane w warstwę lessu. Ścianki oraz dna były zbudowane z różowej gliny. Brak jest jakichkolwiek śladów ich okopnienia. Zewnętrzna warstwa dna pieców posiadała kolor znacznie ciemniejszy i była dość twarda. Pod dnem w niektórych piecach znajdowała się warstwa skorup naczyń oraz kamieni.

Trzy piece położone w północnej części wykopu znajdowały się bezpośrednio pod warstwą ziemi ornej. Piec Nr 2/65 (Ryc. 1, 2) zachował się tylko w połowie ze względu na urwanie się brzegu skarpy piśnicy. Posiadał on w rzucie poziomym kształt gruszkowaty, jego wlot był skierowany ku południowi. Dno pieca znajdowało się na głębokości 59 cm. Długość — mierzona przy dnie wynosiła 87 cm, zachowana szerokość — ok. 38 cm. Najprawdopodobniej piec był pierwotnie dwa razy szerszy. Wysokość pieca — 32 cm. Zachowały się nie tylko ścianki boczne, ale również i górne. Ich grubość wynosiła 1—1,5 cm. Wysokość wlotu do pieca była prawie taka sama jak i wysokość pieca. Wypełnisko pieca stanowiła ziemia brunatna z niezbyt licznymi grudami polepy.

Piec Nr 1/65 (Ryc. 1, 2) znajdujący się w odległości ok. 100 cm na południe od pieca Nr 2 był częściowo zniszczony przez urwanie się brzegu skarpy piśnicy. Zachowały się ścianki boczne i części ścianki górnej od strony północnej. Posiadał on kształt gruszkowaty. Dno pieca znajdowało się na głębokości 69 cm. Największa zachowana szerokość 135 cm, wysokość — 37 cm. Wlot pieca był zorientowany w kierunku północno-wschodnim. Grubość ścianek bocznych wynosiła 1—1,5 cm. Warstwa gliny pokrywającej dno posiadała ok. 1 cm grubości. Pod nią znajdowała się warstwa dużych skorup naczyń grubościennych — 151 fragmentów ceramicznych pochodzących z 7 naczyń (Ryc. 5 a, b, c) oraz płaskich kamieni — 57. Skorupy występowały w centrum, kamienie grubsze od skorup koncentrowały się przy krawędziach pieca. Skorupy były kładzione stroną zewnętrzną, wypukłą ku górze. Wiele fragmentów ceramicznych leżących obok siebie pochodziło z tych samych